

Інтэрвю з асьпірантам БДУ Яраславам Крывым: ці варта вучыцца за мяжою?

Калегі, хто з Вас хоць раз не задумляўся, ці варта ехаць навучацца за межы сінявоке Радзімы? Куды варта ехаць па навуку? А ці варта наагул, улічваючы, што права дужа завязана на ўласна нацыянальным кантэксце? Урэшце, ці не выяўляе ад'езд студэнта-праўніка на замежныя студы імкненія застацца там назаўсёды? З гэткімі пытаньнямі мы зьвярнуліся да сп. Яраслава Крывога, які толькі год таму вярнуўся АДТУЛЬ.

Яраслаў вывучаў права на юрыдычным факультэце Санкт-Пецярбурскага дзяржаўнага ўніверсітэту, які скончыў з чырвоны дыплём у 2002 годзе. Пасылья, атрымаўшы стыпэндыю ад ураду Нідэрляндаў, сягнуў ступені магістра права (LL.M) ва ўніверсітэтах Нотынгема (Англія) і Ўтрэхта (Нідэрлянды). Праходзіў стажаваньні ў Міжнароднай арганізацыі працы ў Жэневе (Швайцарыя) і ў Таварыстве Макса Плянка ў Мюнхене (Нямеччына).

У дадзены момант Яраслаў сканчвае асьпірантуру БДУ ў зьяўлецца выкладанынкам катэдры міжнароднага прыватнага і ёўрапейскага права. Паралельна пасыпывае выконваць абязвязкі выкананічага сакратара па міжнародных стасунках беларускай Асацыяцыі працоўнага права.

— Яраслаў, спачатку спытаем наўпрост: ці варта звязджаць па навуку за мяжою?

— На маю думку, гэта варта рабіць з шэрагу прычынаў. Па-першае, замежны адукацыйны досьвед вельмі пашырае кругагляд. Па вяртаныні шмат на якія рэчы ў сваёй краіне глядзіш па-іншаму. Таксама пачынаеш цаніць тое, што раней здавалася звычайнім — Радзіма, сваякі, сабры... Па-другое, адукацыя ў іншай краіне дазваляе вывесці замежную мову на якасна новы ўзоровень і спазнаць новую культуру. Я не кажу ўжо пра прафесійныя навыкі, якія магчыма атрымаць у замежоже і часта немагчыма ў Беларусі. Апошнія, але ня менш важнае — замежная адукацыя сур'ёзна падвышае кар'ерныя магчымасці. Гэта ня так відавочна пры цяперашнім сітуацыі ў Беларусі, аднак рана ці позна людзі зь якаснай заходнім адукацыяй будуць вельмі запатрабаваныя.

— Куды падацца маладому беларусу?

— Традыцыйна лічыцца, што сярод краінаў Старога сьвету найлепшая адукацыя ў Вялікай Брытаніі. Я асабіста меў магчымасць паравананы — на карысць Ангельшчыны. Для мяне найбольш пераканаўчай перавагай была ня колькасць кампьютараў альбо кніжак у бібліятэцы, што безумоўна таксама важна. Істотней было стаўленне выкладанынікам да студэнтаў. На кантынэнце выкладанынкам ставіцца да студэнта крышачку пагардліва. Канешне, гэта не прымае формы блізкія да “дзедаўшчыны”, як здараецца ў некаторых нашых навучальных установах. У Брытаніі да студэнтаў і их мэркаваныя ставяцца са значна большай пашанай. Нават калі студэнт на сэмінары кожа штосьці відавочна няправільнае, выкладанынкам ня будзе ні ў якім разе зь яго кпіць ці абryываць на паўслове, але паспрабуе даведацца, чаму студэнт так лічыць, і паспрабуе яго пераканаць. Думка кожнага студэнта ёсьць вельмі истотнай для выкладанынка, і яны заўсёды заахвочваюць студэнтаў выказвацца.

Аднак недахоп вучобы ў Брытаніі ўтым, што гэтая краіна не ўваходзіць у Шэнгенскую зону. А таму, каб паехаць павандраваць падчас вучобы, скажам, у Галіндью альбо Францыю, — трэба браць візу. Вучоба ў адной з краінаў шэнгенскай зоны адкрывае дарогі ў іншыя краіны. У гэтым сэнсе вельмі добрая краіна Галіндия, зь якой можна праста дабрацца да Бэльгіі, Нямеччыны, Францыі ды Люксэмбургу. Рэзвіцьцё недараагіч аўялініяў, такіх як Easyjet.com, дазваляе вельмі танна лётаць па Эўропе. Прыкладам, з Амстэрдама да Мюнхена можна даляцца зэўра за 40 у абодва бакі, а бывае — нават і таньней.

— Аднак вы перад тым, як паехаць у Заходнюю Эўропу, навучаліся ў Пецярбургу. Ці было Вашае жаданыне скончыць менавіта Пецярбурскі ўніверсітэт матываючы наяўнасцю там пэўнае “школы”, лепшае адукацыйнае базы, шырокім магчымасцямі практикі?

— Усё пералічанае мела для мяне значэнне. Плюс рамантычны вобраз гэтага горада і жаданыне пажыць самастойна, без бацькоў. Школа права там сапраўды моцная. Беларусі спатрабіцца пэўны час, каб збудаваць нешта падобнае па ўзроўні, бо традыцыйна шмат пэрспектыўных маладых людзей за савецкай уладай зь Беларусі зъяжджалі ў Москву ці Піцер.

— Каго “бяруць” вучыцца за мяжою?

— З майго досьведу “бяруць” вельмі розных людзей, але нейкія агульныя крытэрыі можна таксама вызначыць. Найперш, трэба мець добрую замежную мову. Нямечкая ці французская мова адчыняюць дзіверы ў бясплатную вышэйшую адукацыю Нямеччыны ці Францыі. Добрая ангельская дазволіць прэтэндаваць на студэнцкі білет ня толькі ў ангельскамоўных краінах, але і ў іншых, такіх як Нідэрлянды. Адзнакі таксама важныя, асабліва калі ў вас чырвоны дыплём і розныя ўзнагароды і пра гэта можна напісаць у сваім CV. Істотна, асабліва ў ЗША, мець іншыя дасягненыні — публікацыі, удзелы ў розных конкурсах, праектах і ініцыятывах.

— А што рабіць, калі няма грошай, каб плаціць за адукацыю?

— Сапраўды, гэта адно з ключавых пытаньняў для аблізотнай большасці нашых суайчыннікаў. Але ня ўсё так дрэнна. Вучыцца ў бальшыні краінаў кантынэнтальнай Эўропы, напрыклад у Нямеччыне альбо Францыі, можна бясплатна. На жыцьцё бальшыня студэнтаў маюць магчымасць зарабляць падпрацоўкамі. Зразумела, што грошаў будзе

бракаваць, але пражыць можна. На падыплёмную адукацыю, скажам, на магістарскую ступень, можна знайсьці стыпэндью. Стыпэнды трэба шукаць праз Інтэрнэт — на спэцыяльных сайтах і сайтах університетаў. Яшчэ прасьцей знайсьці стыпэндью на PhD, асабліва ў тэхнічных і натуральных навуках. Зразумела, калі Вы да часу напісаныя дысэртациі ўяўляеце зь сябе нешта з гледзішча навуки.

— *Рашэнне прынятае. З чаго пачаць падрыхтоўку да вучобы ў замежжы?*

— Трэба вызначыцца з мовай навучанья і прыкладаць намаганыі да яе ўдасканальванья — праз рээтытара, слухаючы радыё, гледзячы тэлевізію на адпаведнай мове і шукаючы суразмоўнікаў. Найлепшы варыянт — гэта засвоіць дзіве заходнеэўрапейскія мовы: ангельскую і нямецкую/французскую. Па другое, трэба ўвесь час працаўца на сваё CV — быць актыўным ва ўсім, у чым толькі можн — удзельнічаць у канферэнцыях, пісаць артыкулы, браць удзел у навуковых гуртках і гэтак далей. Усё гэта вельмі добра будзе глядзеца і рана ці позна дасыць плён.

— *Ці ёсьць найпрасьцейшы шлях трапіць праўніку на замежныя студыі? Ці ёсьць на Захадзе адмысловыя праграмы для Беларусі/Усходняй Эўропы?*

— Простых шляху няма, як і адзінага рэцэпту. Трэба паставіць сабе мету і ісьці да яе. Ёсьць шэраг праграмаў, у якіх могуць браць удзел беларусы. Некаторыя больш вядомыя, як брытанская Chevening ці Амэрыканская Muskie, а некаторыя меней, напрыклад, галяндская Huugens. Шмат малавядомых праграмаў можна адшукаць у Інтэрнэце.

— *Ці ўзынікалі ў Вас цяжкасці з замежнымі мовамі падчас навучанья? Маеца на ўвазе, што паўсядзённая лексыка, напрыклад, ангельская, істотна розніца ад юрыдычнай тэрміналёгіі?*

— Сапраўды, як бы мову не вывучаў дома, на практицы цяжкасці ўзынікаюць, асабліва спачатку. Але праз месяц інтэноўнага пагружэння ў моўнае асяродзьдзе праблемаў становіцца значна меней. Аднак сплоўнік усё роўна варта трымаць побач ;)

— *Дзе пісаць дысэртацию?*

— Кандыдацкую, альбо, як звычайна называецца на Захадзе, PhD (Philosophy Doctor), на маю думку, лепей пісаць на кантынэнце. Справа ў тым, што калі вы зьяўляецеся дактарантам (альбо па нашаму аспірантам), у Брытаніі вам трэба плаціць за навучанье гроши. Калі вы пішаце дысэртацию на кантынэнце — скажам, у Галіндзе альбо Нямеччыне, — вам будзе абавязкова выплачвацца дактаранцкая стыпэндия, якая дазволіць дастатковая нармалёва жыць і трохі павандраваць па Эўропе.

— *Што рабіць пасыля вучобы ў Эўропе?*

— Адказ на пытаныне “ци вяртацца?” ёсьць неадназначным, і кожны яго вырашае па-свойму. Найперш, трэба зразумець, дзе вам найбольш камфортна духова — у замежжы ці дома. Другое пытаныне — вызначыцца з агульным узроўнем амбіцыяў: калі вы жадаеце стаць элітай і быць на першых роліх (палітычных, грамадзкіх ці якіх зайдзенія), то безумоўна трэба вяртацца дамоў. Заўважу аднак, што гэта напэўна не датычыць тэхнічных навук — бо ў гэтай сферы “выйбіца” ў эліту прасьцей на Захадзе. Калі вы маеце сціплыя патрабаванні, якія вымяраюцца галоўным чынам стабільным узроўнем матэрыяльнага дабрабыту, то вам, напэўна, захочацца застацца за Бугам. Але трэба мець на ўвазе, што да канца свайго жыцця вы застанецеся замежнікам і вельмі высока прасунуцца ў вас наўрад ці атрымаеца. Да таго ж, будуць праблемы псыхалагічнага характару.

— *Дзякуем, Яраслаў. Спадзяемся пабачыць Вашыя публікацыі на старонках нашых бліжэйшых нумароў. Плёнай Вам!*

Хочацца спадзявацца, што фігура Яраслава ідэнтыфікуе знакавую тэндэнцыю — зьяўленыне новай генэрацыі беларускіх гуманітарыяў, што цэнтруе ВЕДЫ й ДОСЬВЕД на столькі, што гатовая мэтанакіравана вандраваць па іх набыццю на ўсіх кантынентах, але ў той жа час ня грабуе родным ды прагне засеяць усё набытае на чужыні ў глебу Беларусі.

Гутарыў Уладзіслаў Белавусаў.

Interview with Jaraslaŭ Kryvoj, a PhD Student of the Belarusian State University: Is Studying Abroad Worth It?

■ УЛАДЗІСЛАЎ БІЕŁAVUSAЎ

Review of the interview (full version available in the Belarusian part of the journal):

Jaraslaŭ Kryvoj who has succeeded to study and pass internships in lots of different countries (Russia, Great Britain, Netherlands, Germany, Switzerland) is interviewed on numerous aspects of studying abroad. The whole interview is targeted at post-graduate students and young lawyers in order to familiarize them with merits and drawbacks of studying abroad as well as to provide advice on the relevant issues of foreign education.